

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีจุดมุ่งหมายการวิจัยเฉพาะดังนี้ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ 2) สร้างและตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ 3) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะและ 4) ศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้กิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางในการสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานในเรื่องสภาพ ปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียน จากเอกสาร/งานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ รวมถึงการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิระดับสูง ในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ยอมรับระดับประเทศในเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 4 ท่าน และสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการและครูหัวหน้ากลุ่มสาระกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่สังกัดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 160 คน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา เรียบเรียงและจัดลำดับความสำคัญ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนากิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการวิจัยตามขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดและสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ 6 แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบของกิจกรรม ได้แก่ หลักการและเหตุผล, แนวคิดพื้นฐาน, วิธีการจัดการเรียนรู้, วัตถุประสงค์, โครงสร้าง, เนื้อหาและการวัดผลประเมินผล ตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมของกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน รวมทั้งแบบ

สังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะของนักเรียน จำนวน 20 ข้อ โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพของแบบสังเกตจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง มากกว่า 0.5 ทุกข้อ และมีค่าความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน 0.96

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการวิจัยตามขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยศึกษาผลการใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะใน 3 ด้าน คือด้านมีจิตสาธารณะในตนเอง ด้านการมีจิตสาธารณะต่อผู้อื่นและด้านการมีจิตสาธารณะต่อสังคม

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการทดลองกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดบ้านดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 30 คน โดยทดลองระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ถึง 15 มีนาคม พ.ศ. 2560 ใช้เวลาในชั่วโมงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ รวมทั้งสิ้น 32 ชั่วโมง

ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีหัวข้อในการประเมิน จำนวน 4 ด้าน คือ 1) ด้านความสะดวกในการนำไปใช้ 2) ด้านความชัดเจนและความเหมาะสม 3) ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์และ 4) ด้านประโยชน์และความคุ้มค่า โดย ผู้วิจัยได้นำกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พร้อมแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการใช้กิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ให้ครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 15 คน เป็นผู้ประเมิน

สรุปผลการวิจัย

ผลการดำเนินงานตามขั้นตอนการวิจัย สรุปผลเพื่อตอบจุดมุ่งหมายของการวิจัย ปรากฏผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางในการสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัย รวมถึงการสัมภาษณ์และสอบถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งมีผลการวิจัยดังนี้

1.1 ผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาเป็นพื้นฐานในการสร้างเสริมจิตสาธารณะ คือ

- 1) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ของ Bandura โดยให้ผู้เรียนสังเกตจากตัวแบบจงใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้และเห็นคุณค่า พร้อมทั้งจะลงมือปฏิบัติตามอย่างเต็มความสามารถ
- 2) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg ซึ่งจะมีการใช้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง แสดงให้เห็นถึงความเจริญของจิตใจของบุคคล การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ได้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะแต่เป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งยากแก่การเข้าใจยิ่งขึ้นตามลำดับของวุฒิภาวะทางปัญญา
- 3) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านความคิดของเด็กว่ามีขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างไร ซึ่งขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรม (Formal Operational Stage) เริ่มจากอายุ 11-15 ปี
- 4) ทฤษฎีพัฒนาจิตพิสัยของ Bloom เป็นการพัฒนาจิตพิสัย โดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นพฤติกรรมที่ถาวรต่อเนื่องในระยะยาว ไม่ใช่เป็นการพัฒนาชั่วคราว ลำดับขั้นการพัฒนาจิตพิสัยตามแนวคิดของ Bloom คือ ขั้นการรับรู้ (Perceiving or Receiving) ขั้นการตอบสนอง (Responding) ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) ขั้นการจัดระบบ (Organizing) และขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย (Characterization)

1.1.2 แนวทางเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้และวิธีการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ รวมถึงแนวทางการวัดและประเมินผลคุณธรรมจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ เพื่อให้ได้กรอบในการสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ มีแนวทางที่หลากหลาย แต่ควรเน้นกระบวนการของการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ซึ่งแนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองครูผู้สอนจำเป็นต้องจัดให้เกิดขึ้นตลอดเวลาทั้งในระหว่างการเรียนรู้ และหลังการเรียนรู้

1.2 ผลจากสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน มีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 สภาพจิตสาธารณะในปัจจุบัน 1) โรงเรียนขาดการปลูกฝังเรื่องจิตสาธารณะอย่างจริงจัง 2) หลักสูตรสถานศึกษาไม่กำหนดการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะที่ชัดเจน 3) ผู้บริหารโรงเรียนและครู รวมไปถึงบุคลากรภายในโรงเรียน ไม่ทำเป็นตัวอย่างของเรื่องจิตสาธารณะ ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม ขาดการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรม 4) ชุมชนเพิกเฉยต่อเรื่องความสำคัญของจิตสาธารณะ ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะพัฒนานักเรียนในเรื่องจิตสาธารณะอย่างจริงจัง

1.2.2 ปัญหาจิตสาธารณะในปัจจุบัน นักเรียนไม่สนใจกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ไม่รักษาสภาพสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ ไม่คำนึงถึงผู้อื่นหรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นภายหลัง ไม่เห็นความสำคัญของการขาดจิตสาธารณะ ไม่สนใจทรัพยากรของโรงเรียนที่มีการใช้ร่วมกัน ขาดความรับผิดชอบต่อระเบียบวินัยในการใช้ของส่วนรวม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ไม่รักษาสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดมลภาวะต่างๆ เช่นมลภาวะทางอากาศ มลภาวะทางน้ำ เป็นต้น

1.2.3 แนวทางในการสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ข้อมูลดังนี้ 1) ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดแบบมององค์รวม 2) สร้างบทเรียนให้นักเรียนคิดแบบเชื่อมโยงแบบองค์รวม 3) กิจกรรมที่ทำให้นักเรียนรู้จักจิตสำนึกสาธารณะคือการไปเรียนในสถานที่จริง หรือสร้างสถานการณ์จำลอง 4) สร้างกระบวนการให้เห็นเป็นตัวอย่าง 5) กิจกรรมจะต้องคำนึงถึงจิตวิทยา 6) กิจกรรมสามารถใช้ในกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ที่มีอยู่ 7) กิจกรรมควรใช้แบบกิจกรรมกลุ่ม เป็นผู้นำ และเป็นผู้ตาม 8) การมีส่วนร่วม

1.3 ผลจากแบบสอบถามในเรื่องแนวทางในการสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากผู้บริหารและครู จำนวน 160 คน ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1.3.1 หลักการจัดกิจกรรมเสริมสร้างนักเรียนให้มีจิตสาธารณะ ข้อที่มีระดับความสำคัญที่สุด คือ การจัดกิจกรรมควรให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา (\bar{x} = 4.70) รองลงมาคือโรงเรียนควรมีการกำหนดจุดประสงค์และแนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม (\bar{x} = 4.64) การจัดกิจกรรมควรให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน (\bar{x} = 4.59)

1.3.2 แนวการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียน ข้อที่มีระดับความสำคัญมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมควรมีการคำนึงถึงการสร้างเสริมความรู้สึกลงและเห็นคุณค่าในตัวเองของผู้เรียน (\bar{x} = 4.68) รองลงมาคือ ครูให้ความสำคัญตามความสนใจและความถนัด ตามธรรมชาติและความสามารถผู้เรียน (\bar{x} = 4.66) และการจัดกิจกรรมควรมุ่งสร้าง

เสริมนิสัยรักการทำงานเพื่อให้รู้และเข้าใจตนเอง โดยมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จและมีความภูมิใจในผลงานตนเอง ($\bar{x} = 4.63$)

1.3.3 แนวทางการวัดผลประเมินผล ข้อที่มีระดับความสำคัญมากที่สุด คือ ครูที่ปรึกษาทำหน้าที่ดูแลพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม และการกำหนดให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการติดตามพัฒนาการของผู้เรียนเป็นระยะโดยบันทึกความเห็น สรุปพัฒนาการและการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน ($\bar{x} = 4.66$) รองลงมา คือ ครูที่ปรึกษาได้ทำหน้าที่ติดตามและพัฒนาผู้เรียนในกรณีที่ผู้เรียนไม่เข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 4.64$)

2. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนากิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากการศึกษาในชั้นตอนที่ 1 ซึ่งได้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่มี 7 องค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล, แนวคิดพื้นฐาน, กระบวนการจัดการเรียนรู้, วัตถุประสงค์, โครงสร้าง, เนื้อหา, การวัดผลประเมินผล โดยกิจกรรมมี 3 หน่วยการเรียนรู้ 6 แผนการจัดการกิจกรรมที่เสริมสร้างจิตสาธารณะใน 3 ด้าน คือ การมีจิตสาธารณะในตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม และตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน พบว่า คุณภาพความเหมาะสมของกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$) ซึ่งเป็นกิจกรรมเน้นความสำคัญในการใช้กระบวนการกลุ่มฝึกให้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์จินตนาการที่เป็นประโยชน์การจัดกิจกรรมใช้ทักษะการทำงานเป็นทีมการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข มีการกำหนดจุดประสงค์และแนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะอย่างชัดเจน การจัดกิจกรรมคำนึงถึงการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม การวัดและประเมินผลระบุเครื่องมือวัดและประเมินไว้อย่างชัดเจน การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับตัวชี้วัดหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ และมีการกำหนดเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ที่สำคัญให้ผู้เรียนต้องผ่านแต่ละกิจกรรม

3. ผลการใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยทำการทดลองกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2559 โรงเรียนวัดบ้านดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 30 คน ทำการทดลองระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ถึง 15 มีนาคม พ.ศ. 2560 โดยใช้เวลาในชั่วโมงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์ รวมทั้งสิ้น 32 ชั่วโมง ปรากฏว่า ในภาพรวมนักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะเพิ่มขึ้นจากพฤติกรรมในชั้นการเห็นคุณค่า ($\bar{x} = 3.45$) มาเป็นชั้นการจัดระบบ

($\bar{x} = 3.97$) และสามารถพัฒนาพฤติกรรมอยู่ในระดับขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย ($\bar{x} = 4.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้นทุกด้าน

ระหว่างการทดลองผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการบันทึกภาคสนาม (Filed note) ได้รายละเอียดดังนี้ นักเรียนมีการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถรับบทบาทของการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ทำให้นักเรียนมีคุณธรรมมีคุณลักษณะเป็นผู้นำและมีพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะ นักเรียนเกิดจิตสาธารณะในการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาโรงเรียน มีจิตอาสาสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้

4. ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้กิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยทำการสอบถามจากครูที่ดำเนินสอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 15 คน ในหัวข้อ ดังนี้ 1) ด้านความสะดวกในการนำไปใช้ 2) ด้านความชัดเจนและความเหมาะสม 3) ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ และ 4) ด้านประโยชน์และความคุ้มค่า พบว่า ความคิดเห็นต่อการใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านประโยชน์และความคุ้มค่า ($\bar{x} = 4.87$) รองลงมาคือ ด้านความสะดวกในการนำไปใช้ ($\bar{x} = 4.67$) และด้านที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ ($\bar{x} = 4.60$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนได้มีพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะสูงขึ้นเป็นลำดับนั้น ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอธิบายได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางในการสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้เริ่มจากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์และสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียน ทำให้ได้วิธีการและแนวทางที่มีส่วนทำให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น เนื่องจากแนวทางการสร้างและพัฒนากิจกรรมมีความสอดคล้องตามหลักวิธีการที่ถูกต้อง สามารถนำมาใช้เสริมสร้างจิตสาธารณะได้เป็นอย่างดี แนวทางแก้ไขปัญหาแต่ละแนวทางต้องเกิดจากการระดมสมองเพื่อหาเหตุผลสนับสนุน บันทึก พาพิจิตร (2547)

2. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการวิเคราะห์ในชั้นตอนที่ 1 มาสร้างกิจกรรมและผ่านการตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญ จะพบว่ากิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะมีความเหมาะสมมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมเริ่มต้นจากการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเองให้มีประสบการณ์ตรงกับสิ่งต่างๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เช่น ให้นักเรียนศึกษาจากสภาพแวดล้อมในห้องเรียน บริเวณโรงเรียนหรือแม้กระทั่งบริเวณบ้าน รวมไปถึงชุมชนที่เกิดจากการกระทำที่ขาดจิตสาธารณะ หาสาเหตุที่เป็นปัญหาและเสนอวิธีแก้ไขปัญหาว่าทำอย่างไรเพื่อที่พัฒนาหรือดำเนินการแก้ไข ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากภายใน ผู้วิจัยเป็นผู้กระตุ้นทั้งคำถามให้คิดวิเคราะห์และให้นักเรียนเขียนสะท้อนความคิดเพื่อแสดงความคิดเห็น ซึ่งวิธีดังกล่าวตรงกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของ Bloom (อ้างใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552: 77) กระบวนการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ข้อคือคุณลักษณะด้านพุทธิพิสัย คุณลักษณะด้านจิตพิสัยและคุณลักษณะด้านทักษะพิสัย ซึ่งจิตสำนึกเกิดขึ้นหลังจากการได้รับรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความสนใจเห็นคุณค่าขึ้นในจิตใจจนก่อให้เกิดพฤติกรรมเป็นคุณลักษณะทางจิตที่ก่อรูปผ่านกระบวนการทางปัญญา ทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของจิตสาธารณะ ช่วยกันดูแลรักษาของส่วนรวมเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนำไปสู่การดำเนินกิจกรรม และตรงกับงานวิจัย ของอัญชลี ยิ่งรักพันธุ์ (2550) ได้ศึกษาเรื่องผลการใช้สถานการณ์จำลองผลานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริงเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ 3 องค์ประกอบ คือ ด้านการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม ด้านการหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อสมบัติของส่วนรวมและด้านการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองผลานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริงมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยรวมก่อนทดลองหลังทดลองและหลังทดลอง 1 สัปดาห์ สูงขึ้น

3. ผลการใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนของกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่พัฒนาขึ้น พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมจิตสาธารณะสูงขึ้นนั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยจัดกิจกรรมโดยการให้นักเรียนได้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติกิจกรรมโดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นหลัก เป็นการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการเรียนการสอนแบบปฏิบัติจริง โดยการศึกษาปัญหาและหาวิธีการแก้ไขด้วยตัวเอง โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม มีการเรียนรู้จากต้นแบบที่มีจิตสาธารณะ นักเรียนสามารถสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการมี

จิตสาธาณะ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักเรียนด้วยกัน การปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่มเพื่อให้มีการสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ พูลสวัสดิ์ วรรณลา (2557) ที่สรุปว่า แนวทางการพัฒนาจิตสาธาณะจะต้องใช้วิธีการและแนวทางอย่างหลากหลายผสมผสานกันจึงจะประสบความสำเร็จ และเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) กล่าวในเรื่องแนวทางสร้างและพัฒนาเด็กให้มีทักษะทางสังคมคือ การสร้างมิตรภาพ โดยการริเริ่มผูกมิตรและหยิบยื่นไมตรีจิตให้กับผู้อื่นก่อนเสมอ ทั้งต่อเพื่อนฝูง ครู อาจารย์ เรียนรู้จักกิจกรรมและทำงานเป็นทีม กิจกรรมในการสอนเด็กให้มีทักษะทางสังคม มีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงวัย ครูต้องเลือกให้เหมาะสม และกิจกรรมสำหรับวัยรุ่น (Teenage- Challenge) ที่มีอายุ 13-17 ปี เป็นช่วงวัยที่เริ่มเข้าสังคมมากขึ้น รวมถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่นและชุมชน ควรส่งเสริมให้เด็กได้ใช้เวลาว่างหรือทำกิจกรรมของโรงเรียนผ่านการเข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนหรือช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส อันเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ปลูกฝังการเป็นผู้ที่เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีส่วนหล่อหลอมการมีจิตสาธาณะ ไม่ไปข้องแวะกับการใช้เวลาไม่เหมาะสมที่ก่อให้เกิดปัญหา อีกทั้งส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑลลี เนื้อทอง (2556) ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการหล่อหลอมจิตอาสาผ่านการอบรมชุดเกลตาทางสังคมในครอบครัว ผลการศึกษา พบว่า การหล่อหลอมจิตอาสาดำเนินผ่านองค์ประกอบสำคัญของการอบรมชุดเกลตาทางสังคมในครอบครัว 3 ส่วน ได้แก่ 1) การตระหนักและเข้าใจคุณค่าของจิตอาสาเพื่อถ่ายทอดแก่นุตรผ่านการเข้าถึงความหมายที่แท้จริงของชีวิตการเข้าใจคุณค่าของคุณธรรมจริยธรรมและการให้คุณค่าของการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น 2) การให้โอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์ด้วยตนเองในครอบครัวผ่านแบบอย่างการดำเนินชีวิตของบิดามารดาการให้อิสระและเปิดโอกาสให้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองรวมทั้งการเลือกและสนับสนุนให้อยู่ในบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 3) การสนับสนุนให้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรม สาธาณประโยชน์การมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ทางการเมืองและสังคมต่าง ๆ

4. จากความคิดเห็นต่อการใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธาณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของครูผู้สอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดนั้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้กำหนดและสร้างกิจกรรมจากพื้นฐานของแนวคิด ทฤษฎีที่เหมาะสมกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้อาจรวมถึงผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมและความรู้ความสามารถในเรื่องแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตสาธาณะพร้อมด้วยการสอบถามผู้บริหารและครูผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตสาธาณะ ซึ่งจะเห็นได้ว่ากิจกรรมมีความชัดเจนเหมาะสม สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ มีความสะดวกในการนำไปใช้รวมถึงกิจกรรมมีประโยชน์และความคุ้มค่า สามารถนำไปเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธาณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลจากการนำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไปใช้ ปรากฏว่าเป็นที่น่าพอใจสามารถพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนได้ จึงนับว่ากิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมอีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นทางเลือกให้ครูสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมและสามารถนำไปประยุกต์หรือปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม

1.2 โรงเรียนควรกำหนดแนวทางการดำเนินงานเป็นนโยบายและแผนปฏิบัติการไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนด้านจิตสาธารณะ เพื่อให้ครูได้นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

1.3 ควรมีการติดตามความต่อเนื่องเพื่อจะได้ทราบผลการพัฒนาและนำข้อมูลไปสู่การพัฒนานักเรียนด้านจิตสาธารณะที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทุกคน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หรือในระดับชั้นอื่นๆ

2.2 ควรศึกษากิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้หรือวิธีการจัดการเรียนรู้อื่นๆ

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกหรือเฉพาะกรณีเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดยิ่งขึ้น